

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Procesul pentru mănăstiri.

— Sentința tablei regești din Budapesta. —

(Urmare).

E afară de orice îndoială, că mănăstirile, ca subiecte îndreptățite se agonișcă averi, au personalitate specială juridică, și averile mănăstirești formează proprietatea neinstrăinabilă a mănăstirilor, precum se accentuează aceasta categoric și în rescriptul preînalt, dat în 10 August 1868 în chestia regulării afacerilor bisericesti, școlare și fundamentale ale mitropoliei greco-orientale sârbești (§-ul 1). În sens mai restrâns deci orice pretensiune referitoare la averea mănăstirilor privește exclusiv mănăstirile, ca personalități juridice, în sensul statutelor organice, atât ale bisericii greco-orientale române, cât și ale celei sârbești. Dar mănăstirile nu pot dispune libere asupra averilor din proprietatea lor, ci în raporturile referitoare la dreptul asupra averii sunt atârnațoare de superioritatea lor bisericască.

Încă în îndrumarea preînaltă dată în 16 August 1779 sub titlul: «*Gratios rescript lămuritor cătră națiunea ilirică*» se dispune în punctul 47, cumcă despre venitele mănăstirii este a se compune rațiociniul corect, predat la finea anului respectivului episcop diecezan, care cu ajutorul consistorului îl censurează cu cea mai mare stricteță și cu raport despre censurele dator să-l înainteze mitropoliei.

După §-ul 67 al statutului organic al bisericii greco-orientale române, alăturat sub 3) la actul final de sub numărul de jurnal XXVII, mănăstirea, ca atare, e subordonată autorității diecezane, iar după § 78, economul care îngrijește de afacerile economice, poartă evidență despre starea averii călugărești și dă socoteală documentată în fiecare an sinodului monahal, iar sinodul o înaintează, în înțelesul §-lui 79, consistorului diecezan. Consistorul diecezan e, după §-ul 110, organul permanent al întregii dieceze și în chestii fundamentale, iar senatul seu episcopesc administrează, după §-ul 142, punct 1, averea diecezei, înaintează socotelile, după punctul 4, sinodului eparhial, iar acesta, conform §-lui 96, supraveghează averea eparhiei, moșiile, fundațiunile (mănăstirile), și în înțelesul punctului 13 censurează rațiociniile senatului episcopesc al consistorului.

În fine, în înțelesul §-lui 11 din statutul pentru mănăstiri al bisericii greco-orientale sârbești, compus în 14 Februarie 1907 și întărit cu preînalta rezoluțiune din 28 Martie 1908, a treia parte din venitele mănăstirilor, ca bunuri ale bisericii greco-orientale naționale sârbești, compete fondului școlar clerical, iar după §-ul 12, bunurile mănăstirești stau sub administrația delegațiunii congresuale a bisericii greco-orientale sârbești.

Adevărat, că acest statut al mănăstirilor a fost scos din vigoare în

cursul procesului actual, prin preînalta ordinațiune din 12 Iulie 1912, dar și în înțelesul §-urilor 5 și 6 din preînalta ordinațiune dela 10 August 1868, intrată de nou în vigoare, administrarea bunurilor cari formează proprietatea mănăstirilor o face direcțiunea centrală a fondurilor naționale, bunurile acestea și venitele lor le administrează direcțiunea numită.

Din dispozițiile acestea urmează, că chestia jurisdicțiunii de drept și a apartinerii din punct de vedere bisericesc a averilor mănăstirești, precum și a dreptului de dispunere, ce compete episcopilor, în care chestie acționatorii cer deciziune judecătorească, nu e de însemnătate numai de drept bisericesc, ci și de drept material, prin urmare cererea din acțiune nu numai că nu e lipsită de referințele la dreptul material, dar le cuprinde categoric în sine.

Nu are importanță, că aceste referințe de drept material nu sunt de natura dreptului privat, ci după cele ce vor fi dezvoltate mai pe larg la pertractarea de mai la vale, cu deosebire a prescripțiunii și a chestiei de posedare, de însemnătatea dreptului public, pentru că legea însăși dela 1868, articolul IX, e lege de natura dreptului public, deci de sub cercul de competență stabilit acolo pentru judecători, pot fi scoase cu atât mai puțin chestiile de însemnătate de drept public, întrucât se refer la drepturi materiale, cu cât sub noțiunea «*pretensiune*», amintită în §-ul 8 al legii, — cu considerare la natura de drept public a legii, — cade și pretensiunea de drept material, a cărui exercitare emanează din dreptul public. Insuși legiuitorul a considerat baza de drept a acestor pretensiuni ca fiind de importanță dreptului public, atunci, când pentru aprecierea pretensiunilor isvorite din fapte de drept public a designat autoritatea specială. Nu poate forma deci pedecă procesuală în cazul de față faptul, că judecătoria încredințată prin lege specială are să se ocupe cu astfel de pretensiuni, cari nu sunt basate pe dreptul privat. Căci doară, dacă legislațiunea nu numește prin împuternicire specială judecătoria civilă pentru aprecierea pretensiunilor isvorite din despărțirea ierarhică, decidera asupra pretensiunilor ce pot fi ridicate pe urma despărțirii, ca cereri interne bisericesti, deci de drept public, peste tot nu ar fi aparținut procedurii procesuale civile. Cu ocaziunea regulării urbariale a posedării sesiunilor parohiale, deci cu privire la decidera asupra unei pretensiuni care asemenea nu e de drept privat, Curia reg. ung. a decretat categoric în deciziunea adusă în ședința plenară din 11 Septembrie 1883, sub numărul 9, că modul de

agonisire de bunuri bisericesti nu e de natura dreptului privat, decidera în chestiile ce stau în legătură cu ele a aparținut totdeauna forurilor politice-bisericesti, și regularea acestora a reclamat, ori o rezolvare pe calea guvernului, ori dispoziție din partea legislației (Art. de lege IX dela 1868).

Între astfel de împrejurări, acțiunea nu poate fi scoasă de sub decidera judecătorului civil și din cercul de competență al judecătoriei delegate, întrucât stabilirea de drept, cerute în ea, se refer la averea mănăstirilor.

IV. Apărarea făcută mai departe din partea acționaților, tot în contra cercului de competență a judecătoriei delegate e îndreptată. Sinoadele episcopesti ținute în anii șasezeci și congresul național-bisericesc sârbesc au declarat, după acționați, că nu dau mănăstirile.

Rescriptul preînalt, alăturat sub A.) la acțiune, încă dovedește, că nici puterea de stat nu s'a simțit îndreptățită se îplinească aceste pretensiuni ale Românilor. Apoi articolul de lege IX din 1868 are se fie astfel explicat, ca se corăspundă spiritului hotărârilor sinodale și congresuale de mai înainte. Și cumcă corespunde, dovedește §-ul 8 al legii, în care sunt înșirate cu privire la instituțiunile de împărțit, subiectele de drept, între cari și cu privire la cari are loc împărțirea, iar între acestea, mănăstirile nu sunt amintite. De aici deduc acționații, că §-ul 8 n'a voit se iee între instituțiunile ce cad sub împărțire și mănăstirile, pe baza acestui paragraf deci din cercul de competență al judecătoriei delegate mănăstirile au fost scoase din partea legii, și ordinul preînalt referitor la delegarea tribunalului regesc din Budapesta, nu se poate referi la mănăstiri.

Excepția aceasta nu are nici un temei, pentru că §-ul 8 al art. de lege IX din 1868 încredințează judecătoria delegată cu aprecierea tuturor pretensiunilor născute din despărțirea celor două mitropolii, iar mănăstirile, ca instituțiuni bisericesti, în înțelesul statutelor organice bisericesti, înșirate mai sus, aparțin mitropoliilor, după cum și după preînalta rezoluțiune din 3 Mai 1902, basată pe §-ul 8 al art. de lege IX dela 1868, la care se face provocare în ordinațiunea ministrului de culte și instrucțiune publică, alăturată la acțiune sub E.), orice pretensiune, asupra căreia nu se estinde eficacitatea esmiterii de judecător, întâmplată cu preînalta rezoluțiune din 11 Iulie 1874, deci și cu privire la mănăstiri, a fost declarată categoric ca aparținătoare judecătoriei delegate.

V. Celelalte apărări înșirate în contra acțiunii, acționații și le bazează pe art. de lege XX din 1848, dezvoltând, cumcă în înțelesul §-lui 7 al acestei legi, dacă locuitorii unei comune de rit grecesc, fie și partea lor cea mai mare, își schimbă în viitor religia, în astfel de cas biserică din comună rămâne în posesiunea

locuitorilor remași în religia de mai înainte. După acționați, situația creată pe urma despărțirii ierarhice e la fel cu situația ce s'a creat în cazul schimbării religiei, și prin analogie este a se decreta, că averea comună de până aci are să rămână a părții remase în comunitatea bisericască de mai înainte. Fiindcă Românii au eșit din ierarhia comună bisericască, și astfel averea compete bisericii remase sârbești, împărțirea averii mănăstirești nu are loc.

Nici excepția aceasta nu are temei, pentru că §-ul 7 din art. de lege XX dela 1848 dispune despre situația creată în cazul, când locuitorii comunei greco-orientale trec la altă religie. Paragraful acesta nu poate fi deci aplicat peste tot la despărțirea poporului greco-oriental sârb și român, de aceeași religie și acuma. Dar nu poate fi aplicat nici pentru aceea, pentru că cu privire la despărțirea ierarhică bisericască a poporului greco-oriental sârb și român, dispune o lege ulterioară, articolul IX din 1868, deci în privința raporturilor de drept isvorâte din despărțire, datătoare de măsură e singură legea aceasta, și fiindcă chestiile ce cad sub §-ul 7 al art. de lege XX din 1848 nici nu aparțin cercului de competență al judecătoriei, ci au se fie rezolvate pe cale administrativă. (Deciziunea Curiei regești de sub numărul 9 și hotărârea din 22 Iunie 1883 a consiliului de ministri).

VI. După apărarea de mai departe a acționaților, fiecare mănăstire singuratică, amintită în acțiune, e subiect de drept de sine stătător, independent de celelalte. De aci urmează, că cu privire la fiecare mănăstire este a se aprecia separat caracterul ei comun, sau necomun, și pe baza acestei aprecieri trebuie separat efectuită împărțirea averii fiecărei mănăstiri, decretată de comună. Cu privire la fiecare mănăstire trebuie deci înaintată acțiune separată și atunci nu se ivea situația stranie de acuma, ca acționații se ceară, ca se fie îndatorați acționații, o parte din ei, se recunoască și se tolereze și aceea, la ce acestia nu au cuvântul. Dar se evidențiază, după acționați, aglomerația din acțiune și din faptul, că modalitatea de împărțire cerută în acțiune e și de jure imposibilă. Nu se pot adecă lua dela ierarhia sârbească cele trei mănăstiri din Banat, reclamate de acționații, și ca recompensă lăuate celelalte trei mănăstiri întregi acestei ierarhii, pentru că atunci mănăstirile reclamate de acționații înceată a mai fi instituțiuni bisericesti sârbești, pecând ca subiecte independente de drept material ele sunt îndreptățite se existe, și ierarhia sârbească poate se pretindă, independent dela vreo altă mănăstire, jumătate din averea mănăstirii amintite. Creează deci o situație imposibilă, după acționați, cererea din acțiunea acționaților, care fiindcă nu duce la scop, abstragând dela toate celelalte, chiar și numai din acest motiv trebuie respinsă,

Nici apărarea aceasta a acționarilor nu stă pe bază legală, pentru că pretensiunea referitoare la mănăstiri isvorește din o bază de drept, din *despărțirea hierarhică*, iar în înțelesul §-lui 66 din procedura procesuală civilă, pretensiuni născute din aceeași basă de drept, pot să fie cuprinse într-o singură acțiune. Și de altcum e corectă cuprinderea tuturor pretensiunilor într-o singură acțiune, pentru că pretensiunile acestea, fiind unitare, stau în strânsă legătură între o altă. Iar aceea, cumcă în cadrele cererii din acțiune judecătoria în cazul, că cererea e întemeiată, cum decide în chestia împărțirii, e un lucru, care atinge partea meritorială a procesului.

VII. În legătură cu cele pertractate în punctul premergător, acționații au atins și aceea, că acționarilor au manifestat în vremi deosebite o astfel de oscilare cu privire la valoarea pretensiunilor lor asupra mănăstirilor, încât și de aci se poate deduce, că nici ei nu sunt în clar cu adevăratul cuprins al pretensiunilor lor. Se provoacă acționații în privința aceasta la atitudinea manifestată de acționarilor sub decursul pertractărilor de despărțire, când au cerut întâi (în sinodul din 24 August 1864) *patru*, apoi (în proiectul de program dela 16 Octomvrie 1864) *trei*, și mai târziu (în declarația făcută de episcopul Șaguna în 22 Martie 1865) numai *două* mănăstiri. Cu ocaziunea încercatei valorări a pretensiunii pe cale administrativă s'au pus apoi earăși pe primul punct de vedere. După acționați, aceasta oscilare e semnul lipsei de convingere cu privire la dreptul cu cuprins adevărat, și astfel nici din motivul acesta nu poate avea loc recunoașterea judecătorească a temeiniciei acțiunii.

Dupăce însă din ofertele făcute în afară de proces, în scopul evitării procesului între două naționalități de aceeași lege, nici în privința măsurii legale și a cuprinsului material al acțiunii, nici din punctul de vedere al dreptului procesual, nu poate fi scoasă nici o concluziune, netemeinicia acțiunii nu poate fi stabilită numai din faptul, că acționarilor și-au schimbat și cum și-au schimbat pretensiunile în cursul pertractărilor anterioare.

VIII. Dintre mănăstirile cuprinse în acțiune, Bezdinul, Mesici și Voilovița, nu pot forma, după acționați, obiect de acțiune, pe care o eschid paginile de proprietate ale cărților lor fonduare, câtă vreme există aceasta stare de carte fonduară. Imobiliile cari formează proprietatea acestor mănăstiri, sunt trecute adecă în cartea fonduară ca proprietăți ale mănăstirii respective «*sârbești*». Intrucât acțio-

natorii află lucrul acesta de gravaminos, le stă în putință, în afară de proces, ori pe calea procesului, se cereă rectificarea dreptului de proprietate, dar până există aceasta situație, nu pot înainta acțiune în privința împărțirii, pentru că împărțirea comunității de proprietate o poate cere numai proprietarul introdus în cartea fonduară.

Nici excepția aceasta nu are temei, pentru că acțiunea e îndreptată în prima linie pentru stabilirea comunității jurisdicțiunii de drept și a dreptului de dispunere în privința dreptului asupra averii, iar acțiunea aceasta poate fi încopciată cu o ulterioară rugare, ca comunitatea, intrucât ea va fi stabilită, se fie sistată, prin împărțirea jurisdicțiunii de drept și a dreptului de dispunere, cu privire la averile mănăstirești.

IX. Ce se atinge de bazele de drept ale acțiunii, acționarilor înșiră pentru stabilirea acțiunii lor mai multe astfel de fapte, dintre cari, după ei, fiecare poate da concluzii favorabile pentru ei.

a). Ca astfel de fapt și basă de drept ating acționarilor acel cuprins al rescriptului de sub A). în al cărui înțeles, în privința mănăstirilor din mijlocul populației române ale diecezelor din Banat, Maiestatea Sa a dispus prin deciziunea preainaltă din 24 Decemvrie 1864, ca congresul național să se nisească a aduce hotărâre.

După acționarilor adecă, chiar și numai aceea, că în rescriptul de sub A). mănăstirile sunt amintite în mod special, arată, că la locul preainalt, de sub împărțirea ce era decisă, n'au fost scoase mănăstirile. Iar mai departe aceea, că rescriptul înșiră respectat instituțiile bisericești, asupra cărora nu se estinde autoritatea (jurisdicțiunea) noiei mitropolii, arată, că împreună cu fundațiunile comune au fost nominate și mănăstirile ca obiecte comune, ce au se fie împărțite. Căci în cas contrar, ori nu erau amintite, ori erau scoase în mod categoric de sub împărțire.

După acționarilor deci poate fi stabilit din rescriptul de sub A). cumcă comunitatea și îndreptățirea de acționare a fost decisă în principiu.

Fiindcă în vremea aceea, Regele, în urma dreptului maiestatic, eserciat față de biserica orientală, a fost necondiționat chemat se decidă în privința apartinerii instituțiilor bisericești și a bunurilor, ca și în privința jurisdicțiunii de drept: actul preainalt exprimat în rescriptul de sub A). e obligator, atât pentru părți, cât și pentru judecătoria.

În consecvență, spun acționarilor, judecătoria delegată e chemată se de-

cidă în mod concret și amănunțit numai actuala chestie de drept; aceea însă, că din mănăstirile comune, acționarilor în general pot oare se pretindă împărțire în privința jurisdicțiunii de drept, rămâne lucru neatins, ci misiunea judecătoria este numai aceea, ca în înțelesul rescriptului de sub A). se stabilească modalitatea și direcția împărțirii jurisdicțiunii de drept, ca prin aceasta să se deo valoare și în praxă determinării preainalte.

După acționarilor deci basa împărțirii jurisdicțiunii de drept și a dreptului de dispunere o formează rescriptul de sub A). fără considerare la faptul, că în art. de lege IX dela 1868 nu e trecută partea referitoare la mănăstiri din rescript. O astfel de inarticulare de altcum nici nu a fost necesară, după acționarilor, într-o vreme, când dreptul necondiționat de dispunere, isvorât din dreptul maestatic, referitor la biserica, nu era restrâns prin nici un fel de punct de vedere constituțional, și când, mai târziu, legea a regulat chestia despărțirii hierarhice, tocmai pe baza și în înțelesul rescriptului de sub A).

Tabla regească nu a acceptat punctul de vedere al acționarilor, pentru că abstragând dela toate celelalte, îndrumarea dată «*pentru năzuirea de a se stabili o înțelegere*», nu cuprinde în sine stabilirea principului, că mănăstirile de pe teritorii locuite de Români au se fie necondiționat împărțite între cele două mitropolii, ci numai dorința, ca controversele se fie aplanate, după putință, prin înțelegere pacinică. Despre aceea, că aplanarea cum să se facă, nu conține rescriptul de sub A). norme obligatoare pentru nici una dintre părți. Dar cumcă declarației referitoare la mănăstiri din rescriptul de sub A). nici preainaltul factor dela care a emanat rescriptul nu i-a atribuit regula (norma) susținută de acționarilor, se vede din ordinul ministerial alăturat la acțiune sub E). în înțelesul căruia regele constituțional a îndrumat pe acționarilor pe calea procesuală cu toate pretensiunile lor referitoare la mănăstiri.

Din cele înșirate urmează, că nu trebuie esaminată chestia, că intrucât are putere de drept declarația din rescriptul amintit, referitoare la mănăstiri, față de faptul, că art. de lege IX dela 1868 nu face amintire despre partea aceasta a rescriptului.

b). Al doilea temei al acționarilor pentru acțiunea lor e acela, că abstragând dela rescriptul de sub A). împărțirea jurisdicțiunii de drept a bisericii și a dreptului de dispunere cu privire la toate instituțiile bi-

sericești comune și a bunurilor e o urmare directă a art. de lege IX dela 1868. Independența și egala îndreptățire decretată în §-ul 2 al legii, precum și esercierea separată a dreptului autonom al noiei mitropolii, garantat în §-ul 3, — spun acționarilor, — esclude posibilitatea, ca egala îndreptățire, stabilită astfel ca deplină, se rămână neesecutată cu privire la mănăstiri. (Va urma)

„Asociațiunea“ la Breaza.

P. T. On. membri ai desp. Făgăraș al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, se convoacă la:

Adunarea generală a despărțământului

ce se va ținea în comuna Breaza Duminecă, în 3/16 Iulie 1916, cu următorul

Program:

1. Serviciu divin;
2. Cuvânt de deschidere;
3. Raportul comitetului și al casierului;
4. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor, înscrierea de membri noi și distribuția de 3 premii pentru cea mai frumoasă grădina de legumi de pomi și ce mai original port femeesc;
5. Cetirea disertațiilor;
6. După închiderea adunării, escursiune la colțul Brezei.

Făgăraș, 13/26 Iunie 1916.

Nicolae Borzea m. p., Matei Jiga m. p.,
prezident. secretar.

Pentru orfelinat.

(Fine.)

12. Tot dela reg. 51 s'au mai adunat sumele următoare:

Mozes Herman 1— Dobai Ernő 1— Weiss Zoltan 1— Ilie Săbău 1— Vasile Roman 1— Vasile Zach —80 Surávyi Zsigmond —50 Gerasim Imbuzan —50 Szőcs Bálint —50 Ioan Russ —50 Szántó Miklos —50 Todor Radu —50 Dumitru Jureuți —50 Anton Tăuțar —50 Simion Russ —44 George Oros —40 Vasile Trebea 40 f. Ioan Roșca —40 Rosman Adolf —40 Andrei Chiorean —40 Svarecz Măx —30 Ioan Thiba —30 Tobáti Lajos —30 Szőke György —20 George Simula —30 Ioan Olean —30 Dumitru Rues —30 Sütő György —30 Rotenberg Samuel —30 Alecsandru Szilágyi 20 f. Olimpiu Stanciu 20 f. Vince András 20 f. Szilágyi Márton —20 Rozsa Iános —20 Augustin Timiser —20 Demian Zamean —20 Ioan Solomon —20 Ioan Russ —20 Törös János —20 Simion Russ —20 Vasile Székely —20 Ioan Săcară —20 Iosif Varga —20 George Sfârta —20 Neculai Sfârta —20 Petru Tămas —20 Tasnadi Marton —20 Vasile Szabó —20 George Silághi —20 Dumitru Popa —20 Constan Podar —20 Ioan Tarța —20 Ioan Urs —20 Ștefan Vlad —20 Vasile Teglas —20 Dumitru Szabó —20 Dumitru Rognean —20 Andrei Iasco —20 Gavril Tise —20 Ioan Roh —20 Vasile Zaharie —20 Vasile Toderici —20 Geo ge Vutea —20 Ioan Russ —20 Szabó Sándor —20 Ioan Sănpetean —20 Petru Roba —20 Gavril

tățile intelectuale: judecata, rațiunea, memoria, fantazia, a căror material de prelucrat sunt ideile. Totodată le va și regula și le va ținea în hotarele lor firești.

Această educație are ca ajutor educația morală și artistică. Educația morală va desvolta și regula facultățile morale ale omului, năzuințele, a căror cea mai înaltă expresie e voința, a cărei educație distinsul pedagog Payot o pune ca bază, nu numai a educației morale, ci a întregii educații generale.

Materialul acestei educații îl formează sentimentele și efectele. Să înțelege de sine, că educația intelectuală și artistică nu poate să nu-și deie tributul său de ajutor.

Educația artistică având ca țintă frumosul ideal și relativ din lume și viață, are de scop desvoltarea facultății sufletești, numite fantazie, având ca material sentimentele estetice. Educația intelectuală și morală are să servească ca ajutoare bune educației artistice, ca să-și ajungă scopul. Toate aceste forme ale educației spirituale să ajută așadar imprumutat, contopindu-să în un întreg armonice ce nu să mai poate despărți și deosebi, căci și puterile educative, pe care se bazează educația: adevărul, binele și frumosul, încă să contopesc armonice. (Va urma).

FOIȘOARA.

Librăriile și bibliotecile ca factor educativ.

De preotul Ioan Dandea.

Cel mai prețios bun în viața aceasta pentru om e *numele cel bun*. Acest nume e mai scump, decât aur și argint mult. Căci cine-l are, — fie el din orice pătură socială și de orice etate, — să bucură de stima și iubirea tuturor celor ce-l încunjoară. Și spre aceasta să și nizește fiecare, ca să-și câștige stima și iubirea semenilor. Numele cel bun e apărut de cine-l are cu mare energie, chiar fiind mai prețios ca aurul și argintul mult; orice indoeală arătată față de acest bun nume produce suferință și neplăceri. Fiecare să silește să-și câștige comoara numelui bun, — întrebuințând chiar aurul spre acel scop, — dar mulți nu-l pot afla necăutându-l pe calea cea adevărată. Îl caută dar nu-l află, căci rău îl caută. Îl caută în poziții sociale, în ranguri, în averi etc. Încredințați, că avându-le, au tot odată și numele cel bun. Dar de cele mai de multeori să înșală amar; căci tot ce au câștigat, tot ce au aflat, are valoare falză. Numele lor cel bun se sprijinește pe un razim strein, care are temelii de năsip, averea, rangul etc.

lucruri pe care valurile furtunoase ale vieții ușor le sapă, ușor le smulg din locul lor, ruinând întreg edificiul numelui bun.

Aceștia sunt espuși să simtă de multeori dureros, că li se trage la indoeală numele lor cel bun, care însă e numai valoarea nominală a unei hârtii de valoare falză, sau cel puțin falimentate. Adecă numele lor cel bun la urma urmelor nu plătește, nu prefește nimic, fiindcă e împodobit cu pene streine. Pușinii aleși caută numele cel bun în ei înșiși; prin puterile proprii voesc să ajungă la câștigarea numelui bun, — bunurile materiale le întrebuințează în ajungerea scopului lor ca mijloace numai; aceste bunuri pentru acești pușini aleși nu-i scop, ci mijloc de a-și ajunge scopul, care e câștigarea numelui bun. Acești pușini prin puterile lor sufletești își și ajung scopul.

Aceste puteri educative sunt: *adevărul, binele și frumosul*; ele trăiesc și lucră în cea mai deplină armonie. Aceste puteri formează *puternicele rădăcini ale arborului măreț al educațiunii*.

Pe aceste rădăcini se ridică și din aceste rădăcini își trage sucule vieții *educația fizică a corpului omenesc*. Pe acest puternic trunchiu al educației fizice măreț să înalță cătră ceriu și frumos și desfășoară în aerul vieții sufletești *coroana educației spirituale*, cu miile de ramuri, cu minunatele ei frunze pline de sănătate, cu

dulcile roade. Această măreață coroană a educației spirituale își trage sucule vieții din fermecatele puteri educative: *adevărul, bine și frumos*.

Educația fizică are ca scop desvoltarea facultăților fizice ale corpului: senzurile și viața fiziologică și biologică.

De o bună educație fizică atârână în mare parte și educațiunea spirituală bună, căci aceste două educațiuni stau în strânsă legătură una cu alta și se condiționează imprumutat în multe privințe. (Conf. Psihologia empirică, de I. Popescu, paragrafii 5 și 8).

Educația spirituală are ca scop desvoltarea facultăților spirituale ale omului, încât omul să să poată stăpâni pe sine în drumul spre virtutea creatoare de caracter. Educațiunea spirituală e coroana măreață a arborului educațiunii generale, are multe ramuri puternice, după facultățile spirituale pe care voește să le desvolte. Deși aceste ramuri a educației spirituale să despart, totuși formează în armonie măreața coroană și astfel ear se unesc, desvoltându-se armonice.

Aceste ramuri ale educației spirituale sunt: educația intelectuală, morală și artistică, corăspunzând celor 3 mari puteri educative: adevărul, binele și frumosul. Și astfel e limpede de văzut, că educația intelectuală, având ca temeiul fundamental adevărul, va desvolta cu ajutorul lui facultă-

Vlaicu —20 Wenhardt János —20 Tot-szegi Ferencz —20 Rigo Ferencz —20 Ioan Vlad —20 Michael Timofi —20 George Todor —10 Mihai Toşa —10 Alecsandru Seres —10 Vasile Teglas —10 Gligor Chioresan —10 Ioan Szilagy —10 Ioan Chioresan —10 Iosif Sutar —10 Vasile Reşi —10 Todor Ranca —10 Todor Suciu —10 Toma Ursu —10 Ioan Vaidahazan —10 Vasile Tripou —10 Mihai Varga —10 Mihai Silaghi —10 Vasile Seres —10 Gavril Socondan —10 Grigoriu Simula —10 Stefan Várad —10 George Sinos —10 Toth M. Iosif —10 Alexe Simpetrean —10 Vasile Chioresan —10 Somáyi János —10 Simion Russ —10 Total 2634 adevăz doizeci și șase cor. 34 fileri.

13. Altă colecție întreprinsă printre soldații dela reg. 51 a dat rezultatul următor: George Vulc 4— Nicolae Ivan 2— George Hulpus 2— Paul Gai 1 I. Giron 160 f. Ioan Conti 1— Ioan Chejan 1— Stefan Rotar 1— Teodor Raț 1— Kurta Ferencz 1— Ladislau Cristea 60 f. Mihai Lung 50 f. Solomon Oodrean 50 f. Andrei Cas 50 f. Ioan Cucuieți 50 f. Iosif Lustig 50 f. Ioan Karácsoryi 50 f. Klein Mozes 50 f. Lazăr Coza 44 f. Simion Bogdan 40 f. Mihai Lazog 40 f. Ioan Ionuțiu 40 f. Medve Ödön 40 f. Alecsandru Fărcas 40 f. Ioan Costina 40 f. Paul Crișan 40 f. Izidor Giurea 30 f. Romul Chifu 30 f. Ladislau Cosma 30 f. Virgil Crișan 30 f. Ioan Cucio 30 f. Ladislau Bris 30 f. Octavian Guget 30 f. George Costa 30 f. Eugen Gal 30 f. Ludovic Erdöközi 28 f. Liviu Haaz 26 f. Irimie Balcuti 25 f. Nicolae Stefan 25 f. Andrei Harta 20 f. Ernő Gal 20 f. Andre Körösi 20 f. Romul Hagia 20 f. Iosif Stefan 20 f. Ioan Chișu 20 f. Alexandru Iacob 20 f. Grigoriu Cristian 20 f. Vasile Cozma 20 f. George Uchim 20 f. Ilie Ghera 20. Lezar Lapiste 20 f. Petru Kniko 20 f. Tr. Săncrăian 20 f. I. Salajan 20 f. George Garniș 20 f. Traian Savin 20 f. Martin Gergely 20 f. Isac Stros 20 f. Teodor Iile 20 f. Vasile Lung 20 f. Iosif Görös 20 f. Zenos Copăci 20 f. Alexandru Fărcas 20 f. Iosif Ghiran 20 f. Ioan Lengyel 20 f. Herch Iacob 20 f. Leb Mor 20 f. Kálmán K's 20 Nuti Hoghe 20 f. Găvril Ilias 20 f. Landman Elek 20 f. Ladislau Langa 20 f. Grigoriu Russ 20 f. Iosif Catană 20 f. Gavril Ghurufan 20 f. Ladislau Henghia 20 f. Vilhelm Gerő 20 f. Victor Hordos 20 f. Kovács Aladár 20 f. Romal Crăciun 20 f. Iosif Hoția 20 f. Petru Hudicia 20 f. Mihai Pop 20 f. Florea Hoc 20 f. Alex Cristea 20 f. Eugen Cornea 20 f. Nicodin Copăci 20 f. Vasiliu Feciun 20 f. Ioan Jureuta 20 f. Eugen Lazar 20 f. Ignat Lasag 20 f. Ladislau Epure 20 f. Iordan Goia 20 f. Hetea Bac 20 f. Sever Roșu 20 f. Cornel Vușcan 20 f. Victor Garda 20 f. Mihai Boldi 20 f. Ioan Cuc 20 f. Adam Caraba 20 f. Edmund Kürti 20 f. Ladislau Kis 20 f. Traian Cosma 20 f. Mihai Blag 20 f. Ivan Gurja 20 f. Simion Culcier 20 f. Petru Cozma 20 f. Vasile Goga 20 f. Ioan Lazar 20 f. Iskob Adolf 20 f. Gligor Avram 20 f. Petru Goga 20 f. Vasile Gurusian 20 f. Todor Grozea 20 f. Ioan Epure 20 f. Nichita Papel 20 f. Ioan Petrovici 20 f. Ioan Curuți 20 f. Ioan Chiș 20 f. Vasile Lobonț 20 f. Grünbaum Salamon 20 f. Pavel Bălaj 16 f. Löv Mor 12 f. Vasile Chetan 10 f. Demetriu Cristea 10 f. Teodor Lebo 10 f. Ladislau Gog 10 f. Kalos István 10 f. George Canța 10 f. Kulcsár Armin 10 f. Ioan Gaghia 10 f. Iuhász Lukács 10 f. Ilie Chetasas 10 f. Ioan Bosga 10 f. Györi Samu 10 f. Ioan Gurat 10 f. George Lasoc 10 f. Károly Szász 10 f. Ioan Almășan 10 f. Ioan Iacob 10 f. Demetriu Bocan 10 f. Anton Căldărar 10 f. Simion Lupoi 10 f. George Hoigan 10 f. Iosif Gál 10 f. Simion Cacoia 10 f. Stefan Traian 10 f. Ioan Irimias 10 f. Stefan Crisan 10 f. Laurentiu Ghiorghiu 10 f. Beni Rostas 10 f. Ioan Kovács 10 f. Ioan Huche 10 f. Virgil Roștag 10 f. Mihai Lakatos 10 f. Andrei Kelemen 10 f. George Groza 10 f. Petru Oltean 10 f. Emil Corda 10 f. Ioan Ghichine 10 f. Cornel Guia 10 f. Emil Horvát 10 f. Dezider Gergely 10 f. Neulai Horvát 10 f. Cehan Ede 10 f. George Cus 10 f. Antoniu Lázár 10 f. Petru Lăciu 10 f. Mihai Ivanovici 10 f. Teodor Iuhász 10 f. Demetriu Hoblea 10 f. Iuliu Kovács 10 f. Crăciun Constantin 10 f. Ladislau Lăpădat 10 f. Lukács Bela 10 f. Kelemen Vilmos 10 f. Gavril Cirlea 10 f. Simion Ilie 10 f. Paul Kinesés 10 f. George Gergely 10 f. Nicolai Grabonar 10 f. Andrei Lakatos 10 f. Alecsa Moș 10 f. Paul Laki 10 f. Chirila Bonchidar 10 f. Iedovici Elek 10 f. Ioan Labos 10 f. Krausz Farkas 10 f. Emil Potra 10 f. Iuliu Kovács 10 f. Károly Pénes 10 f. Nicolae Moise 10 f. Gavril Nicota 10 f. Koicsvári Miklos 10 f. Nicolau Ignat 10 f. Vasile Gárdonyi 10 f. Anton Vortun 10 f. Her Samuel 10 f. Basile Kades 10 f. Teofil Negrean 10 f. Teodor Chintean 10 f. Paul Coman 10 f. Iosif Cărți 10 f. Hajdu Béla 10 f. Ioan Breja 10 f. Alexandru Cun 10 f. Zárnyi István 10 f. George Lăcătuș 10 f. Klain Amin 10 f. Avram Căldărar 10 f. Eugen Bele 10 f. Maftei Crăciun 10 f. Stefan Micu 10 f. Laurentiu Cu-

leiar 10 f. Octavian Ambrus 10 f. Ioan Luug 10 f. Petru Volban 10 f. Lud. Gal 10 f. Hope Tibor 10 f. Iozsef Béla 10 f. Blum Adolf 10 f. Aladár Kuk 10 f. Biró András 8 f. Stefan Lăcătuș 8 f. Iosif Kovács 4 f. Ioan Lingurar 4 f. Total 53— adevăz cinceci și trei coroane.

14. Au mai contribuit apoi următorii: Laurentiu Curea, preot militar Praga 30— Alexandru de Simon, Căpitan 25— Dr. Emil Habor preot militar gr. cat. 10— Niculai Baboie sublocotenent 10— Alexandru Chifa locotenent 10— Ioan János, vicecolonel 5— Dr. Valer Sesan docent universitar Cernăuți 5— Nicolai Licareti, Căpitan 5— Dr. Horia Petra Petrescu 5— Emil Crișan locotenent 3— Dr. Alecsandru Kis 2— Total 110— adevăz o sută și zece coroane.

Războiul.

În Bucovina Rușii luptă cu puteri foarte numeroase, cari însă au fost oprite în loc de trupele noastre. Luptele date au fost foarte grele, și au fost terminate cu mari pierderi pentru Ruși. Armata comandată de contele Bothmer a respins un atac de cavalerie rusesc, iar în Volhinia înaintea trupele aliate. Aci au fost făcuți prizonieri 158 ofițeri și 23,075 soldați ruși în luna Iunie.

La frontul italian toate atacurile vehemente dușmane au fost respinse. Asemenea și atacurile date la frontul dela apus.

Din telegramele primite astăzi mai aflăm următoarele:

În Bucovina situația e neschimbată. Pe la Colomea se desvoltă de nou lupte înverșunate. Pe la Tarnopol armata lui Bothmer a recucerit dela Ruși unele înălțimi însemnate, făcând prizonieri 900 de soldați ruși cu 7 ofițeri. Armata lui Linsingen a înaintat de nou, făcând ca numărul prizonierilor să se urce.

La frontul italian dușmanul a continuat cu atacurile, ziua și noaptea, dar fără succes. Toate au fost respinse. La frontul dela apus s'a început ofensiva engleză-franceză de mult pregătită, pe un front de 40 kilometri. Germanii au ținut pept cu vitejie, dar în cele din urmă și-au retras două divizii în alte poziții.

NOUȚĂȚI.

Orfelinatul din Sibiu. Consistorul nostru arhidiecezan, în ședința plenară ținută Vineri în 30 Iunie n. a luat hotărâre, să se cumpere casa din strada Berg, numărul 9, proprietate a Reuniunii femeilor române din Sibiu, pe seama orfelinatlui ortodox român din Sibiu, care va fi deschis la 1 Octombrie anul curent. Director al orfelinatlui a fost numit domnul *Dr. Ioan Stroia*, protopresbiterul tractului Sibiu.

Mitropolitul Repta în Cluj. De câteva zile I. P. S. Sa, Mitropolitul Bucovinei, Dr. Vladimir de Repta, se află în Cluj, de unde probabil va merge la Viena.

Fondul orfelinatlui. Până astăzi au intrat la cassa arhidiecezană pentru fondul orfelinatlui ortodox român din Sibiu 299.773. de coroane. În numărul viitor vom continua cu publicarea colectelor.

Excursiune științifică. Moștenitorul de tron român, principele Carol, însoțit de adjutantul său și de profesorul Murgoci, a sosit la Curtea de Argeș, de unde a plecat în automobil să facă o excursiune științifică în împrejurimile localității.

† **Octavian Bude**, preot gr.-or. în Pișchinti, după un morb îndelungat a încetat din viață în vârstă de 35 ani, Mercuri, în 28 Iunie n., la orele 10 noaptea, în al 11-lea an al preoției și al fericitei sale căsătorii, lăsând în adăne doliu pe ai săi. Rămășițele sale pământești s'au așezat spre vecinică odihnă, în cimiterul rom. gr.-or. din Pișchinti, Sâmbăta în 1 Iulie n., la orele 1 d. e. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Din Bucovina ne sosește știrea, că domnul *Andrei Buzdu* din Borgoșeni (comit. Bistrița-Năsăud) a depus rigorozul ultim la facultatea teologică din Cernăuți, în 19 Iunie n. în Suceava, obținând titlul de doctor în științele teologice.

Vizitarea prizonierilor. Guvernul ungar a permis unei delegațiuni a societății Crucea Roșie, să viziteze prizonierii austro-ungari în Rusia. Delegația, compusă din contesa Czebrrian Vésesey și sora de caritate A. Huszár a plecat peste Stockholm la Petrograd, în scop să vadă lagărul de prizonieri austro-ungari în Siberia.

Condamnat. Tribunalul militar din Berlin a osândit pe *Carol Liebknecht*, conducătorul socialiștilor germani, la închisoare de 2 ani, 6 luni și 3 zile, excludere din legăturile armatei, pentru nesupunere și opunere împotriva puterii statului. Acuzatul poate să apeleze în contra sentenței.

Notar destituit. Arpád Zachariás, notarul comunei Curtici, lângă Arad, este destituit din post, pentru motivul că a încesat bani dela persoane asentate, cărora le-a promis să le mijlocească scutire de serviciu militar.

Felicitarea principelui de Bavaria. Alțeta sa regală, principele bavarez *Leopold* prin o telegramă, adresată corpului XII de armată austro-ungară (compus din trupe ardelenne), felicită călduros vitejia dovedită de ostașii noștri în luptele din urmă avute cu Rușii.

A încetat circulația postală cu Grecia. Din Germania, cum anunță agența Wolff, nu se mai pot trimite cu poșta scrisori și ziare nici în părțile acelea ale Greciei, care nu sunt ocupate de antantă. Oficiile postale germane nu mai primesc trimiteri cu destinația pentru Grecia.

Condamnare. Tribunalul din Budapesta a declarat vinovați pe: *Eugen Gallovics*, pe soția sa, pe *Nándor Antal* și pe *Dr. Aladár Szántó*, pentru înșelătorie și defraudare, comisă în paguba societății Crucea Roșie și a secției din capitală a „Kultur-egylet-ului” ardelen. Gallovics este osândit la 3 ani de temniță, soția sa la amendă de 200 coroane, Antal la 2 ani, și *Dr. Szántó* la 6 luni de temniță.

Spre sfârșit. După opinia generală a presei neutrale și dușmane, soarta cetății *Verdun* este decisă. Se afirmă că Verdunul și-a pierdut importanța strategică, și că pierderea sa n'ar avea nici o înrăurire asupra desvoltării evenimentelor. N'a fi poate tocmai așa.

În contra Mexicului. Fostul prezident al republicii, *Roosevelt*, cere să fie numit major, având de gând să pornească în campanie împotriva Mexicului și să conducă o trupă de 12 mii de soldați.

Premii. Patru firme negustorești italiene din Livorno au pus la dispoziția guvernului 80 mii de lire, ca să se premieze soldații, cari vor izbuti să nimicească submarine sau aeroplane dușmane.

Istoria războiului. Guvernul englez a încredințat pe bibliotecarul dela Windsor, *Iohn Fortescue*, să scrie istoria războiului actual. Fortescue, care s'a distins prin scrierea sa istorică asupra armatei engleze, a primit încredințarea.

Cine este Leșitzki? Se afirmă, că Leșitzki, comandantul armatei rușesti din Bucovina, nu este altcineva, decât generalul *Rennekamp*, care și-a schimbat numele nemțesc în Leșitzki.

Bucurie nespuse în Italia. În considerare că trupele austro-ungare și-au schimbat puțin frontul italian, numeroase orașe din Italia, în semn de bucurie, au arborat stindarde pe toate clădirile. Prințul Colonna, primarul Romei, a ținut o cuvântare festivă pe Capitoliu.

Proces senzațional. Opinia publică din Anglia este mult agitată în urma procesului, ce derurge acum împotriva conducătorului irlandez *Sir Roger Casement*. Acuzatul a declarat în fața tribunalului următoarele: „Niciodată n'am dat sfat irlandezilor să se lupte alături de germanii, sau cu tureii; din contră, totdeauna am accentuat, că n'au dreptul d'a se lupta numai atunci, când prind armele în interesul Irlandei. Am părăsit Germania mai sărac, decât am fost, când am sosit acolo, și bani nemțești n'am primit dela nimeni”. — Despre revolta Irlandei *Casement* a spus, că Germania n'are nici un amestec, că nemții nu i-au agitat și n'au dat nici un ban pentru scopurile revoluționare. Tribunalul a rostit sentință, prin care *Casement* e osândit la moarte pentru tradare de patrie.

Refuz. Ziare din Londra scriu, că *Lloyd George* în ultimul moment s'a socotit, să refuze postul d'a fi urmașul lui *Kitchener* și n'a primit fotoliul de ministru al războiului.

Ciumă. În Egipt, Tunis și Marocco bătute epidemia de ciumă. Boala se răspândește zilnic. Trupele englezilor din Egipt sunt primejduite de epidemie.

O tovarășie bună.

Din întâmplare, venindu-mi la mână raportul parohului *Ioan Ghișa* din Răchita (lângă Sebeșul săs.), despre „*Tovărășia tinerimii din Răchita*,” conținutul lui l'am comunicat, în calitate de membru al sinodului protopopesc al tractului Sibiu, în ședința sinodală, ținută la 14 Martie c., și am atras binevoitoarea atențiune a conducătorilor comunelor bisericesti asupra importanței lui.

Cum isprăvile făcute în jurul acestei tovarășii sunt vrednice de a fi cunoscute în cercuri cât mai largi, dau, în cele următoare, câteva din ele, drept învățăminte și pentru alții.

Prilej la alcătuirea tovarășiei tinerimii din Răchita l'a dat idea de a scoate jocul tinerimii din cărcimă, de-oarece cele mai multe certe și bătăi s'au întâmplau sub influința beției. La capacitatea parohului și a învățătorului *N. Stoica*, tinerimea a abandonat localul cărcimei pentru joc, și și aleaga o șură acomodată spre acest scop. Feciorii și fetele luau angajamentul să facă stăpanului șurii, în loc de plată pentru șură, câte o zi de lucru (clacă) în zile de vară, feciorii la coasă, fetele la strânsul faului. Fiind șura nepadimentată, feciorii și fetele contribuiau cu 1—2 cor. pentru padimentare. Tinerimea în anul cutare a padimentat șura unui proprietar, ear în anul următor a altuia, după ce celdintăiu nu voia să mai cedeze șura pentru joc. S'a mai întâmpnat, că tinerimea a padimentat și șura cărcimaruului, care cu toate acestea, pretindea, pe lângă plata muzicanților, și ziua de clacă dela tinerime.

Cum în vara anului 1911, forurile administrative au interesat tineria jocurilor în șuri, sub cuvânt că s'ar putea întâmpla nenorociri de foc, parohul și învățătorul s'au ocupat mai cu deădinsul de soartea tinerimii, pe care a organizat-o după statutele acceptate de conferența preoțească din tractul Sebeș, pe cari le-au acomodat după împrejurările locale.

Statutele odată aprobate, tinerimea a pus temelii cu o colecție dela un ospăț la *fondul pentru zidirea unui pavilion de joc*. În scurtă vreme pavilionul, în valoare de 600 cor., a fost sub acoperiș, muncind cu totii și contribuind unii cu bani, alții cu cărașii, cu zile de lucru etc. E de sine înțeles, că aproape întreagă tinerimea din comună a intrat între membrii tovarășiei, lucru, pe care l'au făcut cu învoire părinților, de al căror sprijin nu se pot lipsi. La conducerea tovarășiei stă un primar, ales dintre junii mai în vârstă și în deosebi dintre foștii militari sau dintre cei cari, petrecând în America, au mai fost membri la vre-o societate. *Tovărășia* încasază anumite taxe dela membri și dela nemembri, anumite taxe dela comunii, dela „ospățul Crăciunului” și dela al feciorilor, dela clăci, dela sezători, dela „panticii”, apoi are venite dela foștele de țigarete, dela chibrite, dela petreceri, dela „loteria cîșindarelor”, dela folosirea cărților din bibliotecă etc.

Efectele materiale, destul de multămitoare ale *Tovărășiei*, sunt întrecute de cele morale, dat fiind, că în junii de astăzi și bărbații de mână, se desvoaltă răvna pentru asociare și pentru ajutorarea reciprocă; ei se deprind la ordine, ear cazurile de ceartă sunt tot mai rare, pe când bătăile au încetat cu totul.

La intrunirile tovarășiei, se iau hotărâri cari obligă pe toți tinerii, d. e. că toți junii trebuie să ia parte la colindat, să folosească cărțile din bibliotecă etc. În acestea se aplanează conflictele dintre tineret; aici se stabilesc programele jocurilor, cum sunt jocul „Munteneste” (cu 2 fete), „Pe sub mână”, „Învârșita” (românește), „Hora” etc. La câteva intruniri s'au cedit din broșura „Cum să trăim” și mai multe tractate din biblioteca școlară. La cazurile de conflicte s'a preles din „Scrieri pentru popor” Nr. 5 „Omul trebuie să fie stăpân peste el” apoi „Dumnezeu toate le-a făcut spre binele și folosul nostru”; s'a vorbit despre Catastru și Cartea funduară, despre diferitele dări directe și indirecte, atrăgându-se atențiunea asupra dărilor de consum și stăruindu-se pentru abținerea; s'a tractat „Parabola vameșului și a fariseului”, atrăgându-se atențiunea asupra mărturisirii și îndemnând la mărturisire etc.

Oamenii noștri, cu adevărată răvnă pentru înaintarea poporului nostru ar fi de dorit să se ocupe cu afaceri ca cea a interesantei „*Tovărășii a tinerimii din Răchita*”.

Victor Tordășianu
exactor arhidiecezan.

